

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Incipit sextus liber decretalium

Bonifatius <VIII., Papst>

Uenecis, 6.XI.1484

Incipit [liber] quartus. De sponsalibus et matrimonijs

[urn:nbn:de:bsz:31-321570](#)

imputatur. de hoc plene de homi. sicut dignum. hic nulla culpa precessit.
 a Liceat. s.e.clericis. t.c.sententiam.
 b Possunt. ergo potest quis per alium quod non per se. de hoc
 dixi. i.de regu. ii.potest quis.
 c Sponsalibus. Emanavit ad declarationem eorum que no.
 xxvij.q.ii. si
 quis despōsa
 nerit. ij. s.e.ti.ad audientia;
 d Puris. conditionalia non
 inducent publice honestatis
 iusticiam. ut dicitur in fi.
 e Certis. ut si promisit du
 cere tertam filiam titij. incer
 ta sunt quando p. omisit du
 cere vna et filiabus titij. ad
 hoc. s.e.c.ex litteris. ij.
 f Cōsanguinitatis. s.ifra gra
 dum quartum. s.de consan
 non deder. et iste erat casus. s
 eo.ad audientiam.
 g Cōfinitatis. in pmo gener
 et quarto gradu uel ceteriori.
 s.de consang. et af. nō debet.
 et cuj talis affinitas annullat
 matrimonij q̄i precessit. se
 ens si secura fuerit. de eo qui
 cognosc. consang. vro. sue. disre
 tionem.
 h Frigiditatis. s.de frigi. p
 totum.
 i Religionis. precedentis.
 qz tunc nullū est matrimonij
 um uel sponsalia. si sequitur
 tunc dissoluit sponsalia. ut. s.ō
 conuer. iu. ex publico. t.c. ij.
 k Alia. sicut dicebat predi
 cens canon. xxvij.q.ij. si quis
 despōsauerit. et multe alie cau
 se reperiuntur. pura votū so
 lenne cognatio spiritualis et
 legalis et reliqua impedimen
 ta. ut dixi in summa. iiiij.lt.
 l Consensus. pura cōtracta
 ab infante uel furioso. s.e.di
 lectus. de despōsa. impu. litte
 teras. t.c.accessit.
 m Dissoluendum. bñ g dicebant hug. io. et sui sequaces q dicebāt monachus
 sacerdotē frigidū et similes personas p̄trabendo cum aliqua impedire oēs co
 sanguineos p̄trabere cu eadē. ut no. in pdicto. c. si quis despōsanterit.
 n Publice honestatis. s.e. spōsam. publice enim honestum est ex quo consan
 guineus meus consenserit in bertam. q ego illam habere non possum.
 o Idem fecit. s. quia sponsalia contrarerit. spōsalia vō sunt futuraꝝ nuptia
 rum promissio. ff. e. ti. i. xxx. q. v. nosfrates. vnde adverte. si cum prima con
 trarerit de futuro. et postmodū cum secunda consanguinea in prob. bito gradu
 eodem modo p̄traxit. et secundam cognovit. nec primā habere poterit. ppter
 affinitatem superuenientē. que soluit sponsalia de futuro. ut. s. de eo qui cog.
 consang. vro. sue. venies. i. t.c. ex litteris. secundam habere non poterit. qz pu
 blice honestatis iusticia illum contractum impedit et dirimit. ut. s. riso. pxi.
 p Derogatur. No. qz licet supueniens affinias dissoluit sponsalia de fu
 turo. supuenies tri iusticia publice honestatis ipsa non dissoluit et merito. secun
 da enim sponsalia tollunt p publice honestatis iusticiam ex primis inducias.
 nō ergo et secundis potest esse honestas que tollat primā. et est si. ivij. di. sigis
 o Obligatus. nisi cum alia non ipsius consanguinea contraheret p vba de p
 senti. s.e. si inter. uel supueniret aliquid de his impedimentis q dixi in sum
 mula circa prin.
 p Ille vō. reprobat opī. inno. de spon. duorum. c.i. vbi dicebat q p sponsa
 lia sub conditione contracta inducitur publice honestatis iusticia. hosti. p̄tra
 s.e. ad audientiam.
 q Ante. secus si post. quia tunc non deesset consensus sed esset perinde ac si
 a principio pure contraxisset.
 r Presenti. quid si contrahit p verba de futuro. nunquid soluta sunt prima
 sponsalia conditionalia? credo q sic. si enim prima sponsalia inducunt publi
 ce honestatis iusticiam. p iusticiam publice honestatis superuenientē ex secū
 dis non solvantur. ut. i. pxi. riso. s. si p primam non inducitur iusticia. pura
 q per iusticiam superuenientē ex secundis bene solvantur prima. licet in ve
 ritate prima sponsalia dicenda non sint. ex quo cōsensus desecrat ut bic. sic
 enim est in alijs impedimentis. s. de eo qui cognosc. consang. vro. sue. venies.
 cum si. vnde si post secundum contractum superueniat conditio. dico q pri
 mum matrimonium p̄sumare non potest. publica enim honestas non insur
 git a die contractus s. a die conditionis. et ideo publica honestas que p̄uenit
 conditionem habet matrimonij impedire et dirimere. ut. s. i. riso. cum p̄t
 reddatur inhabilis prima. de iure iuram. quemadmodum.
 s Conditionem. hec vera intelligas. nisi interueniat carnalis copula. quia

tunc receditur a conditione. de condi. ap. de illis. et sic esset ibi con
 sensus et matrimonium. vnde tum propter affinitatē. tum propter
 iusticiam non teneret matrimonij postea cum consanguinea con
 tractum. et intellige de conditione honesta. non de tali que habeat
 pro non adiecta. s. de condi. ap. c. vlti. quia illa inducerent publicas

honestatē. ac si p̄t
 contracta sufficeret.

et no. hosti. s. eo. ad
 audientiam. q. sigs
 sub tali conditione
 contrahat cum alt
 ita. promitto q te
 ducā i vro. si deo
 et ecclesie placue
 rit. postea compre
 to impedimento et so
 lunis sponsalibus s̄
 bat cum consanguine
 a illius tenet con
 tractus. et licet bec
 conditio intelligat
 etiam si non appo
 natur in quād nō
 exprimitur consen
 sus purus remanet
 conditions enim
 tacite nō faciunt ob
 ligationes conditio
 nalem. ff. de condi.
 et demō. l. conditio
 nes extrinsecus. et
 no. de iure. quem
 admodū. tacitum
 tamē si exprimat
 facit rem conditio
 nalem. ff. de le. i. si
 ita legatum. s. i. vbi
 conditio si volet po
 sita in persona lega
 tarij facit conditio
 nale legatum et ex
 pressa nocent que
 non expressa non
 nocent. ff. de regu.
 in expressa.

De desponsatione impuberum.

Infantes adiuicē uel
 unus maior septēnīo et
 alter minor sponsalia con
 trixerint: ipsi uel paren
 tes. p. eis: nisi p cobhabitationē co
 rū mutuā seu alias vbo. uel facto
 ipsoz ligido appareat: eosdē i eadē
 uolūtate factos maiores septēnīo
 pdurare: spōsalia huiusmodi: que
 ab initio nulla erāt: p lapsu dicti tē
 poris minime p̄ualescunt: et ideo
 cu nullā rōne defectus p̄sens p̄
 publice honestatis iusticiā non in
 ducunt. Idem quoqz si pubes et
 impubes uel duo impuberes non
 proximi pubertati: et in quib⁹ etatē
 malicia nō supplebat: p̄ uerba cō
 trixerint de presenti. spōsalia enim
 illa que iuris interpretatione ran
 tum fuerunt sponsalia de futuro'. li
 cert uerba consensum exprimentia
 de presenti haberent et matrimonij
 um p̄trabere intenderent p̄rabē

a S Infantes. Hi sponsalia contrahere non possunt. cum
 etas illa quod videat ignoret. L. de fal. mo. l. ad hoc. s.
 eo. li. de tempo. ordi. nullus. L. de iur. deli. si infant.

b Septennio. No. qz licet quo ad pubertatem sit in sexu differen
 tia in numero annorum. s.e. puberes. t.c. otinebatur. quo ad infan
 tiā secus. quia vterqz infans minor septennio. ut bic. t. s.e. litt
 ras. t.c.accessit.

c Eis. ignorantibus uel scientibus non curo s̄ aliter in maioribus
 ut. i. pono.

d Verbo. qz post septenniū adiuicē vocant se sponsos.

e Del facto. ut qz post septenniū secum iacet uel eā osculat. ut spō
 sals uel his si. et sic non refert. an quid fiat verbo uel facto. de ap. di
 lecti. t.c. ut nostrum. et ad hoc concor. de resti. spō. ex parte.

f Conualescunt. i. de reg. iu. non firmatur. et intellige per hoc. c. fo
 litionem quam dixi. i. de reg. iu. non firmatur. e. li. f. qz solo tempo
 ris contractu non firmatur quod a principio nō valebat. sed nouo
 subsequenti consenso interdum tacito interdum expresso bene hic
 videt. et ibi plenus dixi.

g Inducunt. s.e.c. prox.

b Supplebat. s. de spon. veniens. t.c. ad id quod. s.e. puberes. t
 c. de illis. Et sic no. qz si malicia supplet etatē p̄trabere poterit
 matrimonij. t. cor. s.e.c. vlti. t.c. de illis. et est hoc cōtra opī. tan.
 et hosti. qui dixerunt in predi. decre. de illis. qz ad hoc ut teneat ma
 trimoniū contractū inter minores. in quibus malicia supplet etatē
 requirēt qz inicem se cognoverint. cum de hoc aliter constare non
 possit ex quo sunt minores. s. gof. ibi s. cui concor. ber. inno. et ab
 bas. et hoc verum. et hic approbatur. Quid si puer minor. xij. an. a pluribus est co
 gnita. bi contrahunt matrimonium. quis habet dicere tale matri
 moniū p̄ter carnalē ad inicem copulam non tenere.

i De futuro. approbatur quod no. ala. tan. ber. gof. inno. et hosti. s.
 e. a nobis. et probabatur olim hoc per decre. s.e. attestations. t.c.
 ul. t.s. de condi. ap. super eo. scpe enim extra id quod agitur tacita
 nascitur obligatio. ff. commo. si is eni cōmodatum. s. vlti.

k Matrimonium. et non sponsalia. vnde non videbātur sponsalia
 ad hoc. s. de offi. dele. cum super. ff. de sponfa. quesitum. L. si quis
 alteri vel sibi. l. multum interest. nec matrimonij. quia etas probi

bebat. s. primū falso ut hic vides. t. sic nota illud generale si non valet ut ago valeat ut valere potest. s. e. a nobis.

a **D**odum alium. ut quia simul cohabitauerunt. uel se coninges nominabant et amplexabantur. ut coninges.

b **P**ubertatis statim ergo fugere debet quicunque potest. quod dic. ut

s. de sponsa. ad id

quod. et reprobatur

opi. pe. d. samp. no.

s. e. ti. c. ul. p abbatē

c **P**orro. declarat

notata p immo. et ho

stien. s. d. resti. spo.

er parte.

d **P**ro filiis nō eis

mandatibus. quia

tunc idem est ac si

ipsi contraberent.

s. e. li. de pen. c. ul.

e **C**ontradixerint

ergo qui facit hoc

caſu non consentit

j. de reg. iu. qui ta-

cetū suis concor.

f **S**ponsalia. con-

tracta p parentes.

t idem eadem rōe

intelligas de quoli

bet alio. s. de spon.

ad id qd. s. d. ma.

contrac. contra int

dic. ec. c. i. quod hu

ic bene pcor. t hoc

ibi tenet. hosti. sed

inno. ibi no. contra

rium dicens specia

le in parte. ut nomi

ne filie presentis t

non contradicētis

possit sponsalia cō

trabere. f. de spō.

s. que patris. t. l. fe

quen. L. de nup. vi

due. secus in tutor.

ff. de spon. si puel-

le. t non ob. d. spō.

ad id quod. qz ibi i-

stuent carnalis co-

pula. alias secus s

eu. s. verius ride

tur qd. dicit hosti.

licet ber. videatur

ibi tenere opinōez

inno. t qd. decre.

illa non loquatur de

expresso consensu

probatur. qz quare

poluisser papa ibi verba que sapiunt tacitum consensum.

Itē nō in

ueniens qd paternus

consensus aliquid in contractu matrimonia

li impuberis operetur alias qd in precedentibus casibus.

g **S**urgit. reprobāt op. rai. in summa de spon. s. pone quod. t pe.

de sam. t ab. s. e. ti. c. i. qui p illud. c. dicebant. cum ibi dicatur qd pa

ter filium non adultum potest cui vult matrimonio tradere. qd ex

sponsalib⁹s contracta patre et iam filio non consentiente orienta

tur iusticia. t nitebantur idem probare per decre. s. e. e. accessit ad

fi. que non facit. ut ibi no. Aprobatur tñ opinio inno. t hosti. q

boc ibi no. t erat casus expressus. xxvii. q. ii. lex diuina. palea est.

a **E**dum inter baptizatū cognatiō spūalem t c. qd est. j.

b **V**xorem. non quid de concubina leuantis prius cognita

de s. xxx. q. iii. quis in ius. in vlti. glo.

c **C**ognitā. secus si post fiat vrox. uel si p̄us erat vrox. post t non

primo carnaliter sit cognita. qd per vniōē carnis sequentē non pot

transire in vniōē spūis precedentiē. xxx. q. iii. post vrox. vir ergo

t vrox. sibi cōciant actiones spūales. xxx. q. iii. quis vnu. s. e. ti.

martini. licet non passiones. vñ si filius alterius tantu. leuetur

de sacro fonte leuans alteri cuius filius non est. cōpater nō est. ut. j

probatur. qd die ut no. s. e. martinus. t. xxx. q. iii. in summa. Et di

cebat gof. qd illud qd agit pars corporis equum est. ut alteri parti

comunicetur. s. non sic cōcicatur alteri qd in persona filii alterius rā

tum agitur. t ista sit ratio. uel die qd satis est leuantib⁹ babere comina

trem matrē ipsi⁹ leuati. Et no. qd si leuantis primo cognoverat vrox

non esset curandum. an post cōpaternitatem cognoverit vel non. l.

gratianus contra. xxx. q. iii. s. norandum.

d **C**onscipientē. supple t vrox. eius prius carnaliter cognitam

xxx. q. iii. quis vnu. t. s. e. ti. martinus.

e **E**t matrē. No. non dirit patrē baptizati t eius vrox. immo dixit matrē. si sicut de prima vrox. nel concubina vir procreat filiu. ille qui leuat filiu est cōpater concubine t vri. sed non eius vrox. ut. s. dixi.

f **S**piritualē. qd dignior est qd carnalis. xxx. q. iii. c. i. t. iii. Et est cognatio spiritualis attinetia puenies ex sacramenti batione uel ad id detentione. est enī cognatio carnalis t legalis de quibus nil ad propositum.

g **C**ontractum. si sicut leuans t leuantis. uel leuantis t filius leuantis uel leuantis t vrox. leuantis ante cognita. uel leuantis t parentes leuantis contrahunt. non tenet matrimonium. Scire debes qd pater spiritualis si copulet sorori filie spiritualis bene tenet matrimonium. xxx. q. iii. c. iii. t ut ibi no. io. bene pot pater sumere filiam spiritualis. quia licet cognatio spiritualis d patre ad filios descendat. ut. s. e. i. t. c. super eo. non tamen ascendi cum cautū non reperiāt t edictum de matrimonio p bibitorum est. s. de spō. cum apud.

h **E**adem. ut. s. si baptizans t baptizatus. uel baptizatus t filii baptizantis. uel baptizatus t vrox. baptizatis p̄us cognita uel baptizans t parentes baptizati matrimonium contraherint non teneat. ad hoc. s. e. ti. c. ult. t nō est ita in eo qui recipitur ad penitētiā. ut ibi no. t. xxx. q. i. o. e. quos. t est exp̄sum. j. c. c. vlti. in fi. io. an.

i **F**rontis. hoc sit a solo epo de conse. di. v. manus. s. de consti. qd. in vertice autes chrisman presbyteri. de pse. di. iii. p̄sbyteris. Sine sacra mēto affirmationis nō dī qd ver xpian⁹. de pse. di. v. c. i. k **E**isdē mōis. s. int̄ affirmationis t cōscientia. t affirmati t filii cōscientia t affirmatum et vrox cōscientia prius cognitam t cōsciente t parentes confirmati: parentes confirmati t vrox cōscipi

entis prius cognitas. Item inter ipsum confirmantem t confirmatum. t confirmatum t filios confirmantis. t eius vrox prius cognitā. t ipm affirmātē t parentes confirmati. hoc vult dicere eisdē modis. vn. xr. sunt casus. p̄biti ex hac cognitione quos numerauit in summula quarti li.

l **E**r cathecismus terminant. no. xxx. q. i. c. i. t. s. e. ti. h̄cto. Et dicit in su ma. qd cōpaternitas p̄ cathecismū cōtra impedit matrimonium. s. nō dirimit. Cathecismus dī. a catetizo. qd est idē qd instruo vñ an cathecismus instruit debent baptizandi in fide adulti precipue. de conse. di. iii. ante. xx.

m **E**t iama. xxxij. di. s. verum. s. de presby. non bapti. c. venieis.

n **D**ecretali. s. e. contracto.

o **H**ec. s. cōpaternitas in cathecismis contracta.

p **E**xistit. ff. de iudi. l. vñ certis ex causis. ad id. xv. q. i. merito queritur.

q **S**eparatur. ad idem. s. e. li. de yo. c. vno. s. de iirciu. quēadmodū. cū si.

r **V**ñus. No. hoc hosti. s. e. martinus.

s **Q**uoniam. immo si vñgeret necessitas in cathecismo t baptismo t affirmatōe vñ pot ē p̄t. l. s. n̄ habeat cōsuetudo romana d̄ pse. di. iii. in cathecismo.

t **I**nstituta. d̄ pse. di. iii. non plures. t potuit esse ratio que redditur in adoptione uel cognitione legali qd imitā naturā. sic t spiritualis cognatio haber imitari naturā uel cognitionē carnalē. ut. s. vnu. solus sit in sacramento patrī. s. xxx. q. iii. quod autem. So. ut ibi no. s. e. ti. c. nl.

u **C**ontrahitur. s. cu oib⁹. t sic multa fieri p̄bent qd facta tenent. s. c. pri.

v **E**dem. s. ut plures in confirmatione tenere non debeant tñ si teneant. oēs sunt compatres uel compatriui.

w **S**acramentorum. s. penitentie corporis christi extreme unctionis ordinis t coniugij. Renascimur enim in baptismo. t chrismatio frontis illam confirmat. quod non est in alio sacramētis. t ideo per ista spiritualis contrahitur compaternitas non per illa. t hoc no. xxx. q. i. omnes. s. s. e. c. nl.